

РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ

ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКА

ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "СРЕДНЯЯ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА № 20 ГОРОДА НАЗРАНЬ им.ДЖАМБУЛАТОВА З.Р."

386101, Республика Ингушетия, Назрань, ЦАО, ул. Б.Ш. Тумгоева 10 тел. +79888020330

РАССМОТРЕНО:

на заседании МО
руководитель ШМО

_____ Хучиева З.И.

Протокол № 1
от «28» августа 2023 г.

СОГЛАСОВАНО:

зам. директора по УВР

_____ Муталиева Ф.У.

Протокол № 1
от «29» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО:

директор ГБОУ
"СОШ №20 г.Назрань
им.Джамбулатова З.Р."

_____ Албогачиева Х.Х.

Приказ №
от «» сентября 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной язык (Ингушский)»

для обучающихся 2-х классов

г.Назрань, 2023 г.

Кхетора каьхат (пояснительная записка)

Таханарча школан хьалхашка латт доккхий декхараш. Керттерча даькъе уж да хьалкхувш йоагла тӀехье эздел долаш, гӀулакхаца, нахаца товш, Ӏимерза, ший моттиг дӀалаца ховш, Даьхе а, кьам а, дезал а лоархӀаш, шийна хьалхашка латта декхараш кхетадеш, цу хьаькьахьа кьахьегаш, дийша, Ӏилман лардаш Ӏомаяь, вахаре царех пайда эца ховш хьалкхейр.

Вахар дегӀадоагла Ӏилма, техника, культура дегӀадарца. Царга хьежжа хила беза дешархошта тахан беш бола хьехам. Школашка вахарцара бувзам чӀоагӀбаро дӀадех хьехархошкара дешархой теркам тӀабахийта дезар – дукхагла долча даькъе шоашка уйла яйтар, Ӏилман лардаш тохкаш болх байтар, Ӏомадаьчох вахаре пайда эца ховргдолаш.

Наьна мотт Ӏомабар, грамматика хар боккха лоархӀам болаш да дешархой кхетам дегӀабоалабара, хӀана аьлча, мотт Ӏомабарца кхетаю мета хозал, из бӀаьхий хилар, кхыча кьамий мотт а дикагла кхетабу бераша, цар культура йовза а новкъостал ду. Дешархошта дӀахьехар хила деза уж кхетаргболаш, цӀенача, аттача меттала, Ӏомадаьчох ма хулла дукхагла дукхагла пайда эца йишхургйолаш. Цудухьа наьна мотт хьехачо керттердар хьаькоастадеш, цунна теркам тӀабохийташ, грамматически бокьонаш вӀаши юсташ бе беза ший болх.

Наьна метта урокаш тӀа дешархоша гӀалгӀай метта грамматически лардаш Ӏомаю, кьамаьл шаьрдара балхаш а ду.

Дешархой кьамаьла культура лакхьари Ӏомадаьчун навькаш дегӀайоалаяри хила деза хӀара урока. Из болх дӀахьо тайп-тайпара упражненеш кхоачашьярца. Упражненеша новкъостал ду Ӏомаяь бокьонаш чӀоагӀье, орфографически а пунктуационни говзал чӀоагӀье, грамматически материал дикагла кхетае а, йоазонца цунах пайда эца а.

Говзамеча йоазонех пайда эцаш, дувзаденна кьамаьл шаьрдеш дешархой теркам тӀабахийта беза хьехархочо сочиненеш, изложенеш язьйара, говзамеча текста тохкам бе Ӏомабара.

Тайп-тайпарча дошлоргех пайда эца Ӏомаде деза хьехархочо бераш, шоаш бувцаш бола мотт бӀаьхий, ира, говза, хоза бувцаргболаш, кьамаьл деча хана а йоазув деш а гӀалаташ дергдоацаш. ХӀара уроках, кердачох хоам беш, хьалха Ӏомадаьр дагалувцийта деза дешархошка, кердачун хьалха Ӏомадаьчунца бувзама беш.

ХӀара классе шу дӀадолалуш а шу чакхдоалаш а хьалха Ӏомадаьр кердадаккхадеза дешархошца, программаца белгалбаьккха дувзаденна кьамаьл шаьрдара болх бизза дӀабахьа беза.

Глалглай мотт хъехара глулакх доаггача тайпара хъехархочо длахьой, дешархоща шоай наьна мотт безалургба, шоаш лобабеча кхыча къамий метай бокьонаш йовза атта хургда.

Метапредметни

Регулятивни УУД

- Хъехархочунца дешара тладулар оттаде, урока лерхIамга хъежжа. Деши дешара лерхIамашка хъежжа.
- Массанеца цхьана урока план оттае ха, произведени чулоацам хъабувцара план оттае ха. Планага хъежжа беи бола болх тахкар, баьча балха корта бар, мах бар, иштта кхыча дешархой балха мах бар.
- ЗIамигача тоабаца е шинне цхьана болх беи, кердача темах ховр а, де ховр а хъакьоастадар. Урок йодаш беча балхах раьза хилар е ца хилар дIаяздар, лакхача говзала тIакхуви хилар хъахьокхар.
- Ше баьча балха раьза хилар е ца хилар дешархочо ший лоIамагIа хъаалар, урока карах ца доалача хIама теркам бар, из тоадара болх бе лерхIам дагалацар.

Познавательни УУД.

- Текста тохкам бе ха, хъехархочо хаттараица новкъостал а деш. Деши къайла маIан ха, из тахка.
- Произведенеш шоайла йиста, вIаишкаоттае, юкъарадар а тарадоацар а хъаоалаи.

-Дийшачун дакъа диста мукъама е или дакъаца, е суртаца, е кицаца

Произведени турпалхочо дечун бахьан тахкар. Шийна хетачун, ше яхачун доагIамасалаи доаладе, даьржа дувзаденна къамаьл де.

- Глалглай фаьлгаи кхоллара лерхIам ха, цар лу пайда, цар лерхIам ха.
- Поэзи а проза а шоайла къоастае ха, литературнии Iилман кхетам балара текстаиисанна.
- Кхоллама навикаи хъахьокхар, тайп-тайпара произведенеш дагалувцаи, проектнитIадуллари кхоачаидеи.
- Дешаидар кхетаде, дийшар лоацца таблица чу а схема чу а дIаязде ха.

Коммуникативни УУД.

- Дувцара къамаьл оттаде, урока болх беи кадай хила, хаттараи тела. Диалог, тоабах болх беи дакъа лаца. Шийна бакъахъа хетар чIоагIадеи, кхычарца къамаьл де хар.
- Темага хъежжа 5-6 предложенех дувзаденна къамаьл оттаде. Проекта 1-2 слайдкхолла. Кхычунга ладувгIа ха, къовсама юкъе дакъа лаца.
- Произведени урпалхочо даьчун мах бе, эздешаица къамаьл де.
- Кхыча дешархой урока баьча балха мах бе ха, оттаяьча критереица.
- Барт бара кийча хилар хъахьокхар, къовсам, дов е цатоам дIабаккхара тайп-тайпаравариациеи йоалае ха.
- Боккхийчарца къамаьл деш, книжкаи, дошлоргаи, энциклопедеи дешаи кердадар, пайдабар леа.
- Йоккха йоаца презентаци (5-6 слайд дола) боккхийчар новкъосталца кийчъар, проектатемага хъежжа, слайдашка хъежжа темах лаьца лоацца дувца.

Личностни.

- Художественни произведенеш ешарца дезала юкъера безама керттера хьал хар (бартхилар, сий дар, безаме, къахетаме, вIаиш новкъостал деш хилар)
- Ше ваьнна моттиг хови хила, ше малагIа этносаца лоархIаи ва ха. Кхыча къамех царсий деш къамаьл дар.
- Кхыйола култураи а, къамаи а долга хови хилар, дикагIа довзачарех хъадувца

ха, култураца е динаца шоай култура е дина тарахетараи хъаала хар (нохчий, татарай, ларбий, сирийцаи, кх. д1. а).

-Юкѡа а ца лелхаи, кхычунга ладувг1а ха, ший уйла сатийна д1аалар, тайп-тайпара аргументаи а йоалаеи. Дешархой в1аи кѡовсам балара бахъанаи ха.

- Ц1аг1а а класе а книжкаи дешара т1акхуви хилар хъахъокхар, библиотеке ахар, мукъа волча хана, урока эиа материал кийчъар.

- Йоазонхой кхолламах ха безам болаи хилар хъахъокхар, шийна эггара ч1оаг1аг1а безачар ц1ераи яха хар, безара бахъан а хъаалар.

- Литературни кхоллама болх шийна эиаи болга хар.

-Ишколе вахара бокъонаи йовзар, цар дешархочоа луп айда малаг1а ба хар. Дикача дешархочун масалаи доаладе йийиача произведени юкъера.

- Сага новкъостал доацаи ше болх бе хови хила, ше даьчох жоп дала дезалга хови хила.

-Поэтически деиа хозал хови хила, йоазонхочо деиаица сурт дулаи доаладаь деиаи хъалаха хови хила. Хозахийта деиаи а эпитетаи а шоай къамаьла юкъедоаладар.

-Эзделаца дар доацар хови хила, литературни турналхоеи эздийча сагахи йоахка оамалаи хъаювцаха, г1улакхаца дар доацар кѡоастаде ха.

- Деиаи а яздеи а нийса ваг1араи б1аргий са толха ца дараи йоаг1а бокъонаи хови хила. К1аьдвалар д1адоаккхаи е еза упражненеи йовзаш, уж еи хила. Саг унахц1ена хилара бокъонаи ц1аг1а а накъайоалаи лелае ха.

Патриотически кхетам балар:

- дешархо къаман г1улакхаи эздеаи т1акхийна хилар;
- дезала вахар довзаш хилар;
- ший къаман культура а, бусулба дин а довзаш хилар;
- Росси пачхъалкхен гражданин ше волга хови хилар;
- дешархочун оамалаи, декхараи кхийна хилар: урока, урокал араха а.

Г1алг1ай метто, эрсий метто санна, метта 1илман дакъа а ший ма1анна а йоккха моттиг д1алоац. Цун дешарца а кхетамца а бераи кхедара доккха практически ма1ан да. Наьна метто юкъелоац дешархой патриотизма а, кхыча къамашца 1имерза а, эди а хилара уйлашца кхетадеш кхедара маьхала таронаи.

Тахан латтача хъале г1алг1ай мотт 1омабара, цу метта йоазув де хара 1алаьмате йоаккха терко е еза къаьстта ишколо. Х1анзарча зама бераша 1алаьмате дукха бувцаи лелабу эрсий мотт. Ц1аг1а а ара а бераша шоай наьна метта къамаьл к1езига ду. Г1алг1ай мотт бувчачар а къамаьла юкъе дукха эрсий дешаш леладу, цудухъа наьна мотт эрсий меттаца ийна бувц бераша. Ишттача хъале т1ехъ т1айоаг1ача хана г1алг1ай мотт бицбалара кхерамба. Цудухъа ишкола хъалха латта декхар да г1алг1ай метта дешари йоазуви дешархошта 1омадар, безам т1абахийтар, мотт дийнбар. Бера ший наьна мотт бовза а беа, беа а беа, уйла а цу метта хила еза. К1ира сахъатий боарам дукха беце а дешархоша мотт 1омабергба, хъехархоша из безаргболча тайпара д1ахъехе. Цу т1а йоазув де г1алг1ай меттахала а дац, х1ана аьлча, г1алг1ай абата т1а дукхаг1адола алапаш эрсий метта санна да.

Дешархошта 1омаде 1от1акхета алапаш да: 1, аь, г1, кх, къ, к1, п1, т1, хъ, х1, ц1, ч1, яь, дифтонг оа. Эрсий метта санна хъехархочо боккха теркам т1абахийта беа дешаш д1аоалаи яздеи йолча башхалонашта. Иштта боккха болх бе беа дешархоша оазаш нийса хъаалара, х1ана аьлча, бери яздеча хана ше харцаха дош д1ааларга хъежжа г1алатаи а деш яздергда. Из болх 1 класе денз ца хаддаи бе беа, йоазув нийса хургдолаи.

№ урока	Тема урока	Кол.час.	Дата	
			План	Факт
1	Предложени,дош,оаз.алап. Предложени.		04.09	
2	Дош,оаз,алап.		06.09	
3	Мукъеи,мукъазеи оазаш. Мукъа оазаш.		11.09	
4	Дешдоакъош.		13.09	
5	Дешаш дешдоакъошта декъар.		18.09	
6	Дешаш сехъадахар бокъонаш.		20.09	
7	Дешаш сехъадахар бокъонаш.		25.09	
8	Диктант «Бакъилг»		27.09	
9	Г1алаташцара болх Дешаш сехъадахар бокъонаш		02.10	
10	Г1алг1ай алфавит.		04.10	
11	. Йиш хоадора хъарак.		09.10	
12	Къоастора хъаракаш		11.10	
13	Къоастора хъаракаш яздара бокъонаш.		16.10	
14	. Алап Й. Алап Й юкъе дола дешаш сехъадахара бокъо.		18.10	
15	Диктант «Гуйран сайре».		23.10	
16	Г1алаташцара болх. Алап Э		25.10	
17	Алап I		06.11	
18	Алап Я, Яь, Ю.		08.11	
19	Й1аьха а лоаца а мукъа оазаш.		13.11	
20	Шола мукъаза алапаш дола		15.11	

	дешаш.			
21	Шола мукъаза алапаш сехъадахара бокъонаш.		20.11	
22	ХъатIаяздар		22.11	
23	Зовнеи къореи мукъаза оазаш.		27.11	
24	. Шолха алапаш.		29.11	
25	Шола-шолха алапаш . Шола- шолха алапаш сехъадахара бокъо		04.12	
26	1омадаър ч1оаг1дар.		06.12	
27	Диктант «Оалхазараш».		11.12	
28	Г1алаташцара болх. Мала? Фу? жоп лу дешаш.		13.12	
29	Мала? Фу?, Хъан?, Сево? Яхача хаттарашта жоп лу дешаш		18.12	
30	Хъайбаех техка ц1ераш		20.12	
31	.. Доккхий алапаш. Наъха ц1ераш		25.12	
32	Доккхий алапаш. Наъха ц1ераш		27.12	
33	Городий, юртий, доаг1ача хиний ц1ераш		08.01	
34-35	Изложени «Экскурси».		10.01	
36	. Г1алаташцара болх. Х1амаша, наха дер белгалду дешаш		15.01	
37	Х1амаша, наха дер белгалду дешаш		17.01	
38	Х1амаш мишта хул белгалду дешаш.		22.01	
39	. Мишта? яха хаттара жоп		24.01	

	лу дешаш.			
40	Мишта? Малаг1а? Хъан? Сен? яха хаттара жоп лу дешаш.		29.01	
41	Диктант «Къажкъайгаш».		31.01	
42	Г1алаташцара болх. 1омадаър ч1оаг1дар		05.02	
43	Дешт1ехъе.		07.02	
44	Дешт1ехъенаш дешашцара яздара бокъо.		12.02	
45	Контролни списывани «Циска к1ориг».		14.02	
46	. Г1алаташцара болх. Гаргара дешаш		19.02	
47	Гаргара дешаш.		21.02	
48	1омадаър ч1оаг1дар		26.02	
49	. Сочинени «Б1аьстан хъаьший».		28.02	
50	Г1алаташцара болх. 1омадаър ч1оаг1дар.		04.03	
51	Предложенияи дувзаденна къамаьлии		06.03	
52	Диктант «Б1аьсти»		11.03	
53	Г1алаташцара болх.1омадаър ч1оаг1дар.		13.03	
54	Предложенияи дувзаденна къамаьлии		18.03	
55	Т1адам, хаттарей, айдареи хъаракаш.		20.03	
56	Т1адам, хаттарей, айдареи хъаракаш		03.04	
57	1омадаър ч1оаг1дар		08.04	
58	Изложени «Ахъмии циски».		10.04	
59	Г1алаташцара болх.		15.04	

60	1омадаър ч1оаг1дар		17.04	
61	Диктант»Хьунаг1а».		22.04	
62	.. Г1алаташцара болх		24.04	
63-64	Шера 1омадаър кердадакхар. Дош, предложени.		29.04- 01.05	
65-66	Диктант «Наъна ц1ай» Г1алаташцара болх.Дешдоакъош		06.05- 08.05	
67	Шола мукъаза алапаш		13.05	
68	Шолха алапаш.		15.05	